LETO III. LJUBLJANA, 4. JULIJA 1925. ŠTEV. 28.

NAROČNINA ZA JVGOSLAVIJO ČETRTLETNO DIN 15· ČELOLETNO DIN 60/ZA INOZEMSTVO JE DODATI POŠTNINO/OGLASI PO CENIKV/ POSAMEZNA ŠTEVILKA PO DIN 1·50.
POŠT. ČEK. RAČ. 13.188

ORJUNA

VREDNIŠTVO IN VPRAVA V VČITELJSKI TISKARNI/ ROKOPISI SE NE VRAČAJO/ANONIMNI DOPISI SE NE PRIOBČUJEJO/POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI
TELEFON ŠTEV. 906.

RADIVOJ REHAR:

Naš pohod med široke plasti.

Naša akcija postaja vedno bolj živa, naša pot gre vedno globlje med široke plasti našega delavskega in kmetskega ljudstva. Umetne prepreke, ki so nam jih postavljali v prejšnjih letih naši najhujši protivniki, razpadajo. Klerikalci, komunisti in drugi njim sorodni so že spočetka dobro pojmili nevarnost, ki jim preti s strani mlade in agilne Orjune. Vedeli so, da je izgubljena njihova vloga »voditeljev naroda«, če izvejo mase resnico o Orjuni, ker se ji potem pridružijo. Zato je veljalo njihovo delo v prvi vrsti postavljanju umetnih barikad, ki naj bi onemogočile občevanje voditeljev našega pokreta z masami. Vrgli so med te mase toliko podlih klevet, toliko strašnih laži in jih s tem tako nahujskali proti Orjuni, da so imele na eni strani strah pred nami, na drugi so nas pa sovražile in bile pripravljene tudi s silo zatreti vsako naše približanje. Mi z masami nismo mogli govoriti, ker nas nahujskane niso niti hotele poslušati. Premagati to, je bilo najtežje delo in zahtevalo je mnogo časa in naporov. Danes je čakanje in delo kronano z uspehom. Pot je svobodna!

Klevete imajo, ko so sveže, neverjetno moč, ko pa postarajo, se razblinijo v nič, ker je to zakon življenja in — rode večinoma ravno nasprotno od onega, kar so klevetniki zasledovali. Ta resnica slavi tudi v našem slučaju triumf zmage. Danes frazam in klevetam, da je Orjuna privesek demokratov in režima, propagatorica velikosrbstva in plačanka kapitala, nihče več ne veruje. Mase so radovedne po novem spoznanju in bi se rade na svoja ušesa in na svoje lastne oči prepričale, kaj je pravzaprav Orjuna; zato sprejemajo naše govornike povsod prijazno in večinoma tudi iskreno prijateljsko. V krajih, kjer bi nas bili še pred letom pobili, če bi se bili prikazali, nas danes sprejemajo, poslušajo in — odobravajo. Mase stopajo v Orjuno! In te mase niso le naše prijateljice, one so naše pristašinje. Ti novi ljudje v naših vrstah zavračajo vsako partizanstvo, ti novi ljudje so samoorjunaši. Oni vidijo v Orjuni pokret, ki gre svojo lastno pot k zmagi, mimo in preko vseh partij in njihovih voditeljev. Vidijo v njej silo, ki je edina v stanju, da nadomesti bolno plemensko, versko in partizansko sedanjost z zdravo konsolidirano, prosperirajočo in florirajočo bodočnostjo, ki edina iz SHS in vsega kar je ž njo v zvezi, ustvari resnično Jugoslavijo. To je nova široka podlaga, na katero bomo mirne duše naslonili lahko naše poslednje napore, ki jih bo zahtevala končna odločilna bitka pred zmago, ono zmago, ki nam komaj da v roke sredstva, da izvedemo svoj veliki in svetli program bodočnosti. Zato se ne bojimo, ne dvomimo več v uspeh.

Še nedavno so se našli celo v naših lastnih vrstah pesimisti, ki so dvomili, da bi si Orjuna lahko osvojila mase. Danes ga menda ni Orjunaša, ki bi ga trle take skrbi. Naglica, s katero se širi pokret v naši Mariborski oblasti, preseneča nas same. Še nedavno smo imeli komaj 25 organizacij, danes se približujemo 50. Tu pa niso všteta poverjeništva, ki jih je skoro zopet toliko. In te naše organizacije rastejo sistematično, kompaktno. Vas za vasjo se organizira. V enem mariborskih srezov bo imela kmalu vsaka občina Orjuno! In delavstvo. Tovarna za tovarno prehaja v Orjuno. Imamo že tovarne, v katerih je delavstvo od prvega do zadnjega organizirano. Nastajajo strokovne organizacije! Vse to pa seveda le tam, kjer imamo na razpolago agilne delavce, agitatorje in propagatorje. Teren pa je povsod enak; povsod enako ugoden.

V tem vseobčem napredovanju pa doživljamo tudi manj vesele pojave. Nekaj naših starejših organizacij spi, tone v nerazumevanju velike misije Orjune, misleč, da so partizanski posli danes varnejši, da bodo z njimi rešili situacijo. Ne zavedajo se, da stojimo pred pragom dogodkov, ki jih bodo nemilo zadeli, ki jih bodo postavili naenkrat brez orijentacije na trda tla realnosti. Zato te Orjune ne delajo, zato predvsem ne vrše svoje prve naloge današnjega dne — agitacije in prepajanja v samoorjunaštvo. Če bi se tudi one zavedale situacije in velike misije, ki jo ima Orjuna, potem bi tudi v njihovi okolici osvajali mase; potem bi v kratkem ne bilo vasi brez Orjune. Morda je tudi to, da so se nekateri že naveličali čakanja; toda zavedajo naj se, da se velika dela ne ustvarjajo preko noči, da je treba dozoritve. Naš program je tako širok, da bo po njegovi izvedbi prerojen ves naš narod, prekrojena vsa naša država, da bo zbrisana s površja vsa ona zla dedščina preteklosti, ki mori našo sedanjost. Za ta veliki cilj bi bilo vredno žrtvovati tudi desetletja, ne samo mesece in kratka leta.

Zato je treba, da ožive vse naše postojanke, da stopijo stotine apostolov Orjune v najširše plasti našega naroda, da se bo po vseh naših vaseh in hišah čula le ena sama parola: Orjuna! Veselje in zadovoljstvo, ki ga bo rodil uspeh tega dela, bo najlepše plačilo za trud. Ne zamudimo trenutka! Ne pustimo mas onim, ki jih bodo izrabili v to, da podaljšajo sedanje zlo, da podaljšajo našo pot do cilja! Z vseh točk se mora razliti naša agitacijska ofenziva, poplaviti mora našo domovino tako, da nasprotniki ne bodo našli oddiha. Kdor neče delati v tem pravcu, sabotira naš pokret; pa naj je tudi sam v njegovih vrstah. Kdor pa v lastnih vrstah vrši sabotažo, je nevarnejši in škodljivejši nego odkrit nasprotnik.

Kratkovidnost.

Kratkovidnost in zaslepljenost legalnih predstavnikov našega ljudstva postaja že naravnost legendarna. Po znanem polomu s cirilnjem po parlamentu so te dni izvršili brumni in preudarni slovenski parlamentarci zopet čin, ki bo neizbrisno ostal v sramoto slovenskega ljudstva in v njegov zasmeh vsem, ki jih je obdarila usoda vsaj s trohico pameti. Po brezplodnem prerekanju in neslanih medklicih so pričeli tigri po dolgem času obljub in obetov izvrševati svoj program in se boriti za interese Slovenije. Pričakovali smo, da se bodo gospodje narodni poslanci pričeli s pozitivnim delom udeleževati itak ne baš preobilnega dela v našem parlamentu in da bodo tam s pametno taktiko vsaj malo popravili vso to škodo, ki so jo izvršili s svojimi državnopravnimi teoriziranji. Zmotili pa smo se britko, kakor tudi slovensko ljudstvo, ki je pričakovalo, da bodo njegovi mameluki vtaknili britke sablje v nožnice in pričeli v potu svojega obraza delati za njegovo dobro. Kajti mesto vsega tega razgraja danes bolj kakor še kdaj doslej sam »predstavnik« Slovencev in predsednik SLZ, ki se obnaša v parlamentu kakor žganjar v žganjarni in sprejema za svoje kulturno in v zapadnem parlamentarnem duhu ustrojeno obnašanje pismene ukore. Da niso potem vsi ostali molojci v Jugoslovanskem klubu nič boljši je potem samo po sebi umevno.

Poleg tega pa si ti drago plačani zajedalci in parlamentarni troti še drugače bore za pravice in koristi Slovenije. Namreč z interpelacijami, v katerih so naravnost mojstri. Kar je skusila že tudi Orjuna ob priliki trboveljske tragedije, ko je vložil Jugoslovanski klub sramotno interpelacijo na vlado radi tega, ker se je Orjuna branila ter s tem celo nehote očuvala blagoslovljene glave gospodov narodnih poslancev, ki bi danes najbrže kje drugje premišljevali minljivost sveta, kakor pa jo sedaj, da ni Orjuna tedaj s svojimi trupli zajezila grozeče komunistične poplave, napram koji je odrekel tudi sam Prevzvišeni, ki je zapadel skušnjavi in glasoval s komunisti. Med temi interpelacijami pa je gotovo najznamenitejša dobrega poznavalca šin Antona Sušnika **proti preganjanju slovenskih učiteljev in učiteljic ter nastavljanju neslovenskih učnih moči.**

Iz Bleda so namreč prestavili v Bohinj neko Slomškarico, ki ji ta premena zraka ne bo prav nič škodovala. To bi bilo morda končno še celo klerikalcem razumljivo, ker doslej še ni bilo vlade, ki bi prestavljala uradnike, profesorje in učitelje tako zelo, kakor baš ona, v kateri so bili izvedenci za Slovenijo naši pobožni avtonomisti. Nikakor pa ne morejo opravičiti nezaslišano drznost prosvetnega ministra, ki se je na izpraznjeno mesto upal imenovati brata Srba Milorada Milunoviča in vsi užaljeni vprašujejo zakaj in kako je mogel biti imenovan na to mesto Srb.

Razkrili smo že neštetič nedoslednost klerikalnih voditeljev, kojih dalekovidnost ne sega niti preko sence škofove tiskarne. Vsakemu izmed nas je še dobro v spominu čas, ko smo se z največjimi mukami in napori borili za slovensko šolo, ki nam je Avstrija ni hotela dati. Spominja pa se še tudi lahko žalostne uloge, ki jo je baš v tej borbi igrala slovenoborska SLS. Saj ni imela v tistih časih navzlic številnemu zastopstvu v avstrijskem parlamentu niti besedice za slovensko šolo ter se je povsem zadovoljevala z ulogo avstrijske priganjalke in eksekutorice napram slovenskemu učiteljstvu, ki je imelo že tedaj dovelj poguma odločno in jasno izpovedovati svoje slovensko prepričanje. Danes pa se taista SLS postavlja na pijedestal edino poklicanega branitelja in zagovornika slovenske šole, ki da ji preti nevarnost »pozabljenja«.

Danes je gotovo neobhodno potrebno znanje srbo-hrvaščine. Saj je jezik 11 milijonov Jugoslovenov napram boremu milijonu Slovencev, ki se bodo pač morali uživeti v to, da se je treba naučiti kot manjšina jezik, ki ga govori in uporablja večina. Tovrstno spoznanje ima že danes globoke korenine med našim ljudstvom, ki se mu zdi nekaj samo ob sebi umevnega, da se nauči srbohrvaščine. Deca v osnovnih šolah z naravnost občudovanja vredno marljivostjo in vnemo študira jezik južnih bratov in z nemalim veseljem ob vsaki priliki izkazuje, ako ji je le mogoče, že svoje dosežene uspehe v jeziku Vuka Karadjića. Zaveda se dobro, da se ji daje s tem tudi eno prepotrebnih pripomočkov v bodoči borbi za vsakdanji kruh. Isto velja tudi za srednješolce.

Da bi se dosegli čim večji uspehi na tem polju in to s čim manjšimi napori, je odredilo prosvetno ministrstvo, da prevzamejo poduk srbohrvaščine v Sloveniji po možnosti Srbohrvati, kar bi moral odobravati tudi vsakdo, komur so pač le malo poznana načela modernega učenja jezikov. Med temi, ki tega seveda ne morejo razumeti je tudi »cvet slovenskega ljudstva« edino zveličavni Jugoslovanski klub. Na čelu pa mu stoji v tej borbi proti nezaslišanemu nastavljanju Srbohrvatov profesor in bivši minister Anton Sušnik, ki se bori proti tisočkrat preizkušeni potrebi z demagogijo in »odločnim stališčem«, ki naj bi ustvaril videz, da zastopstvo Slovencev v narodni skupščini vendar le nekaj dela. Dobro se zavedajoč obupnega stanja v katerem se bo v najkrajšem času nahajala slovenska inteligenca, tirajo slovensko ljudstvo v prepričanje, da se mu godi v tem krivica, če mu hoče kdo dobro.

Bežen pogled po naših šolah, univerzi in tehniki, govori več, kakor nešteto protestov proti temu početju. Hiperprodukcija naše inteligence je pred vrati in edina sreča zanjo leži v tem, da imamo še v naši državi pokrajine na jugu, kjer se bo lahko udejstvovala in razmahnila z vso silo. Kos temu delu pa bo edino le, če bo obvladala popolnoma in brezhibno srbohrvaščino, ki jo bodo prav gotovo naučili srbohrvatski učitelji boljše, kakor pa nekateri slovenski, ki se naravnost trudijo ubiti v deci zanimanje za ta predmet.

Zgodi se pa lahko, da se ugodno razpoloženje za našo inteligenco v južnih krajih države kmalu bistveno izpremeni, ako bodo preudarni Slovenoborci še nadalje vlagali slične interpelacije, v katerih se nastopa napram bratom bolj energično kakor proti nadležnim tujcem. Vrata, ki so doslej odprta za naš inteligenčni naraščaj, se spričo že tako precej opasnega velesrbskega gibanja lahko vsak dan zapro, da bodo potem lahko postali naši akademiki v Sloveniji kvečjemu še mežnarji z akademsko izobrazbo ali pa semeniščniki, ki jih bo tedaj zopet toliko kakor pred štiridesetimi leti, ko je »mirno in zadovoljno živel pod blagimi vladarji te habsburške cesarske hiše dobri slovenski narod po geslu vse za vero, dom cesarja.«

Zemlje lačni kralj.

Naše načelno stališče k proslavi vesoljnega naroda fanfaronov in črnosrajčnih potomcev Romula in Rema ob priliki 25-letnice vlade Viktorja Emanuela III. smo podali že v eni prejšnjih številk. Upali smo, da bo s tem zadeva za nas urejena in da jo bomo lahko tako mirno prezrli, kakor že cel niz tovrstnih komedij. Izvršile pa so pri tej apoteozi velikega kralja Osvoboditelja Viktorja Emanuela stvari, na koje moramo reagirati.

Bile so namreč zasnovane vse prireditve, pri katerih je nastopal osebno tudi sam kralj tako, da so kazale vsemu svetu v zasmeh nikdar sito zemljolačnost caporetskih herojev in njihovega vrhovnega poglavarja. Geslo v znamenju kojega so se vršile vse proslave je bilo: »Viva il Re Liberatore!« ki je natisnjeno na stotisočerih lepakih z italijansko tricoloro preplavilo vse ozemlje Italije. Imel pa je ta izrek posebni značaj, ki je dajal smer vse mrposlavam. »Bila je to Dalmacija, in sicer neosvobojena Dalmacija s Splitom, Dubrovnikom, Boko Kotorsko, Lovčenom in Jadranom, ki mora postati neomejni emporij novih Rimljanov in absolutna vladavina zmagovalcev pri Visu.

Kar pa je v tem ozemlju Slovanov, bodo pa služili neodrešenim kot robovi in jih s tem oškodovali za svojo sedanjo svobodo in samostalnost.

Prvi del osvajanj in osvobojenj je dovršen. Gorenji Jadran do Baroša in Rečini uživa že dobrote in svobodoljubje italijanske nacije. Drugi del pa pride na vrsto v najkrajšem času, ko bo združena pod žezlom kralja Osvoboditelja tudi ostala Dalmacija in ves Jadran. K temu cilju bodo vodili Italijo i mrtvi, ki ne bodo imeli preje v hladnih grobovih neodrešene Dalmacije miru in pokoja, dokler ne bo »simbolični plamen« d'Annunzia na čelu mrtvih in živih poletel vse preko zemlje Dalmatinske, ko bo postala Italija celotna in nesmrtna.«

To je približno vsebina vseh govorov, ki jih je bilo te dni čuti po Trstu, Pulju, Opatiji in po vseh mestih Italije. Razlikovali so se med seboj samo po ostrini izrazov in po formi napadov na gospodarje še neodrešenih delov Italije. Govorilo se je brezobzirno in iz vsega je bilo razvideti, da gospodje črnosrajčniki naravnost namenoma izzivajo in kličejo na korajžo. Govorniki pa so bili po veliki večini častniki milice, ki je sploh izrabila ta dan v ta namen, da je kar najbolj izkazala svojo moč in silo. Hvaležni in oduševljeni poslušalci pa so bili po večini vojaštvo, generali, oblasti in omladina. Učinek teh govorov je še podkrepljevala teatralična režija, ki je poskrbela, da so ob zaključku teh govorov grmeli topovi, vihrale tricolore in igrale godbe marše »neodrešenih zemelj«.

Največji politični slepec ali diplomatični ignorant je moral ob tem proslavljanju priznati, da je vse skupaj strašno žaljenje Jugoslavije in da prehajajo jubilejne manifestacije naravnost v provokaterske demonstracije proti bitnim interesom Jugoslovenov. Ako so bili tega mišljenja tudi naši diplomati, pa je seveda drugo vprašanje.

Poznamo duševnost italijanskega naroda in megalomanijo njegovih voditeljev. Zategadelj tudi ne presojamo teh izzivalno komedijantskih govorov tako, kakor bi jih sicer po njih drski vsebini morali. Nikakor pa ne moremo zopet mirno preko teh pojavov, ki nam dovolj jasno kličejo, da budno pazimo na delovanje sosedov onkraj provizornih meja.

Sicer je naravnost absurdno, a vendar resnično, da je danes v Italiji najsi je po lastnem priznanju dosegla že naravne in strategične meje, iredentizem bolj razvit, kakor pa še kdaj doslej. Z iredentizmom najbolj plameneče in odločne oblike je danes prežeta vsa Italija, vsi njeni prvoboritelji, pesniki, pisatelji in novinarji. Glavni njegov pobornik pa je on. Mussolini in vsa fašistovska stranka, kakor tudi cela vojska in mornarica. Vsem pa prvači sam italijanski kralj, ki drži zvest svojim tradicijam danes visoko prapor iredentizma in priča Veliki Italiji, ki danes zaupno zre vanj, kot v kralja Osvoboditelja, da ni več daleč dan, ko bo povedel njene sinove preko Snežnika in Učke do Dalmacije in še dalje.

So to fakta na katere je treba računati nam vsem, kakor tudi onim, ki danes napadajo vojnega ministra zbog velikih proračunskih zahtev za potrebščine vojske. Uganjati politiko ptiča noja more postati opasno za našo bodočnost. Počasi in gotovo se pripravlja onstran Javornika in Snežnika nov naval na našo zemljo, ki pa mora biti v kali zadušen in zabit v tla, tako, da se ne bo nikoli več porodila v glavi Caromjevih in Mazinijevih potomcev ideja odreševati Dalmacijo in odrivati Jugoslovene od morja, kjer imajo že dolge vekove svoje sedeže. Skrbeti zato, da bo ta protisunek uspel, je dolžnost na vseh, posebno pa še Orjune, ki budno pazi in zasleduje delo onkraj provizornih meja, pripravljena braniti s tolikimi žrtvami priborjeno Svobodo s krvjo svojih bataljonov.

Naročajte „Pobedo“!

Veni, sancte spiritus!

Tako so zapeli jugoslovenski škofje, seli okoli mize, napravili koncept, pilili in krpucali, da se je naposled rodila smešna miška. Ker so imeli pri sklepanju slabe namene jih je sv. Duh zapustil in v »Slovencu« z dne 26. junija je zagledal beli dan sledeči elaborat modrosti naših prevzvišenih škofov:

»Ministrstvo za prosveto O. Š. št. 26.669 z dne 16. maja 1925 pooblaščeno z ukazom Nj. Veličanstva dne 16. maja 1925 je dostavilo Narodni skupščini ‚Načrt zakona o osnovnih šolah'.«

Posamezni škofi (reis-ul-ema, veliki rabini, senjori, metropoliti in eparhijski arhijereji), škofovski (vakufsko-mearifski sabor, Savez mojsijevačkih veroispovednih opština in rabinati, senjorati ter arhijerejski sabor) zbori posameznih cerkvenih pokrajin in celokupni katoliški episkopat so se ponovno obračali na kraljevo vlado s predstavkami, da naj dovede zakonski načrt o osnovnih šolah v sklad z življenskimi potrebami katoliške (muslimanske židovske, evangelijske in pravoslavne) cerkve. Toda episkopat (vakufsko-mearifski sabor, Savez mojsijevaških veroispovednih opština, senjorati, arhijerejski sabor) mora z žalostjo ugotoviti, da novi zakonski načrt o osnovnih šolah, stvarno nikakor ni upošteval njegovih upravičenih pripomb in zahtev.

Da prepreči težke spore med državo in cerkvijo (muslimansko, evangelijsko, židovsko, pravoslavno in rimsko-katoliško), še več — da prepreči kulturni boj, ki bi gotovo nastal, ako bi ta načrt postal zakon, dviga katoliški episkopat (vakufsko-mearifski sabor, rabinat, senjorat in arhijerejski sabor) zopet svoj glas, povdarjajoč ona načela, glede katerih katoliška (muslimanska, evangelijska, židovska, pravoslavna) cerkev ne more popustiti.

1. Katoliško (muslimansko, evangelijsko, židovsko, pravoslavno) cerkev je država v ustavi priznala. Zaradi tega se mora vsaka zakonodaja ozirati na njeno ustavo, na njen organizem.

Potem je v cerkvi (kakor zgoraj) živo učeništvo, kateremu edino je poverjen od Boga verski pouk in vzgoja po načelih (muslimanske, židovske, evangelijske, pravoslavne in rimsko katoliške) vere. To učeništvo (hodže, rabini, pastorji, popi in duhovniki) s polnim pravom zahteva, da katoličan (mohamedanec, izraelit, evangelik, pravoslavni) zna in razume verske resnice ter da izvršuje vse svoje krščanske (muslimanske in izraelitske) dolžnosti.

Ta zahteva se tiče posebno staršev, ki so dolžni, da svoje otroke poučujejo v večnih resnicah ter navajajo na krščansko (kakor zgoraj) življenje. Prepričani v duši o resničnosti svoje vere ne morejo niknar in nikakor dopustiti, da bi kdorkoli njihove otroke odvračal od resnice in zavajal v zablode.

2. Osnovna šola ima nalog, da nadomešča starše ter pomaga izobraziti otroke v smislu sodobnih potreb. Odtod sledi, da se mora v šoli poleg drugih predmetov poučevati tudi verouk (koran) in to kot najvažnejši na prvem mestu, in istotako mora šola navajati otroke na versko življenje, ki se kaže v molitvi, službi božji, v prejemanju zakramentov (bajramu, obrezi) in v drugih po cerkvi (mohamedanski, židovski, evangelijski, pravoslavni in rimsko katoliški) odobrenih vajah in pobožnostih.

Učiti vero in voditi celokupno versko vzgojo je dolžnost cerkve (seveda vseh že zgoraj navedenih), ki jo vrši po svojih za poučevanje usposobljenih in od višje cerkvene oblasti pooblaščenih duhovnikih (hodžah, muftijih, rabinih, pastorjih in popih). V sili bi mogla cerkvena oblast poveriti verouk tudi lajikom, ki so položili izpit iz veronauka in ki se odlikujejo s krščanskim (muslimanskim ali izraelitskim) življenjem.

Dosledno je, da učne knjige za učitelje in otroke odobruje in dopušča izključno le cerkvena (muslimanska, židovska, evangelijska, pravoslavna in rimsko katoliška) oblast, ker je zato po svojem znanju in zvanju edino kompetentna.

Prav tako pripada tudi nadzorstvo izključno le verskim učiteljem in nikakor ne lajikom, ki za ta posel niso sposobni.

3. Verske učitelje postavlja cerkvena (mohamedanska, židovska, evangelijska, pravoslavna in rimsko katoliška) oblast. V župnijah so naravno verski učitelji vsi usposobljeni duševni pastirji (hodže, rabini, pastorji, popi in duhovniki). Ker se število šol hitro množi, je v več slučajih potrebno, da se pošlje za šole poleg dušnih pastirjev (vsi zgoraj navedeni) kot katehet. Ta posel pripada v prvi vrsti cerkveni oblasti.

4. Tem načelom od katerih cerkev (že zgoraj naštete) ne more odstopiti, nasprotuje več členov gori navedenega načrta zakona za osnovne šole. Sploh zapostavlja cerkveno oblast (muslimansko, evangelijsko, izraelitsko, pravoslavno in rimsko katoliško), krši oblast staršev ter daje ministru za prosveto pravice, katerih po cerkvenem pravu (šerijatskem pravu in talmudu) nikdar imeti ne more.

V tem pogledu je krivičen člen 36., ki se mora ves izpremeniti, člena 37. in 38. po katerih odobruje vse knjige samo minister za prosveto, torej tudi katekizme (koran), člena 94. in 95. po katerih preiskujejo vse učiteljske kršitve samo šolske oblasti po naredbi ministrstva, člen 103. po katerem bi mogel v katoliških (mohamedanskih, židovskih, evangelijskih in pravoslavnih) šolah postati učitelj nekatolik (nemusliman, neizraelit, neevangelik, nepravoslavni), člen 120., ki poverja nadzorstvo nad vsemi predmeti ministru, ki more biti nekatolik (all kakor pri učiteljih navedeno) člen 178., ki preti s kaznijo vsem, ki bi nagovarjali starše naj ne pošiljajo otrok v državne šole (konkurenca raznim katoliškim zasebnim šolam), členi 179., 180., 188., ki nekako onemogočujejo zasebne šole (škofovi zavodi), člen 192., ki gre za tem, da storjene oplenitve premoženja katoliških (vakufov, židovskih, evangelijskih in pravoslavnih) občin in zakladov krije z zakonom. To naj zadostuje.

Katoliški episkopat (vakufsko-mearifski sabor, veliki rabinat, senjorat evangelijskih cerkva in arhijerijski sinod) pričakuje, da bo ministerstvo te opombe uvaževalo ter načrt tako popravilo, da bo v skladu z načeli državno priznane katoliške (muslimanske, izraelitske, evangelijske in pravoslavne) cerkve. Ako ministrstvo te v interesu miru podane predstavke ne bi hotelo upoštevati in episkopatu (vakufsko-mearifskem saboru, velikemu rabinatu, senjoratu evangelijskih cerkva in arhijerejskemu sinodu) čim preje povoljno odgovoriti, je episkopat (in vsi zgoraj navedeni drugoverni cerkveni funkcionarji) dolžan svečano izjaviti, da bo po svoji vesti in službi prisiljen, da javno nastopi, protestira in izvede vsestransko akcijo v obrambo vzgoje katoliške (mohamedanske, izraelitske, evangelijske in pravoslavne) mladine.

V Belgradu, dne 24. junija 1925.

Za obolelega zagrebškega nadškofa:
dr. Anton B. Jeglič,
škof ljubljanski.

(Neoboleli predstavniki vseh ostalih cerkva):
(Podpisi).

Čitateljem smo v oklepajih navedli, kar škofovska interpelacija implicite vsebuje, kajti tudi druge vere so v ustavi priznane in bi imele isto pravico staviti iste zahteve. Uverjeni pa smo, da so predstojniki drugih ver toliko pametni in prevdarni, da ne bodo hodili po poti edinozveličavne firme in da ne bodo zapadli v oholost in napuh, ki navdaja ravno njihove katoliške kolege in konkurente.

Vidovdanske proslave.

Kakor vsako leto je tudi letos slavila Orjuna svoj praznik — Vidovdan in dala vsepovsodi, kjer ima postavljene svoje trdnjave, temu dnevu povsem orjunaško obeležje. Proslave, ki so se vršile, so bile bolj intimne in manjšega obsega. Izpadle pa so vse povsem zadovoljivo in po nekje pa naravnost prav dobro.

V Ljubljani se je vršila na predvečer Vidovega dne običajna bakljada, pri kateri je svirala neumorno domžalska godba. Uniformiranim četnikom se je priključila tudi velika množica naroda, ki je klicala Edinstvu, Jugoslaviji in neodrešenim bratom. Kot strogi presojevalci lastnih hib pa moramo konstatirati, da ni bila udeležba članstva pri tej bakljadi tolika, kakršna bi morala biti in da zaslužijo vsi **neopravičeno odsotni najstrožjo grajo, ker so s tem kršili temelj orjunaštva — disciplino!**

Po obhodu po mestu se je vsa povorka ustavila pred Kazino, kjer je nagovoril zbrane množice naroda in Orjunaše predsednik Orjune Ljubljana br. dr. Slavko Pretnar, ki je žel za svoje temperamentne besede oduševljeno odobravanje in pritrjevanje. Nato je odšla povorka proti »Narodnemu domu«, kjer je bilo volno.

Na sam Vidovdan se je udeležila posebna deputacija parastosa v pravoslavni kapeli, kakor tudi skoro vseh zadušnic po cerkvah na deželi in v krajih, kjer se nahaja Orjuna. Tako v Trbovljah, Zagorju, Radovljici, Mirni, Žužemberku, Škofji Loki in drugje.

Orjuna je sodelovala tudi pri bakljadi na Bledu, kjer je bil najkrasnejši čoln baš orjunaški, ki je z mogočno značko Orjune dominiral nad vsemi ostalimi.

Razmere na postaji Račje-Fram.

Naš državni aparat posluje zelo počasi in premalo temeljito. Po prevzetju južne železnice od strani države se je pričakovalo, da bo ta napravila red in odstranila vse inozemce in hujskače-nemčurje premestila kam dol, kjer je najbolj razširjena malarija.

Da tega ni storila, dokazujejo tudi razmere v Račjah. Tu je nameščen kot kretnik zvaničnik Ivan Miklavec. Ta človek mrzi vse kar je slovanskega in se ne more otresti nemške nadutosti. Omenjeni je bil nemško-avstrijski državljan in je zaprosil za naše državljanstvo, katero mu je bilo podeljeno z aktom br. 18.960 z dne 30. decembra 1922. Žalibog takrat v Račjah ni bilo Orjune, ker ta bi že znala pravočasno preprečiti dodelitev državljanstva takemu nasprotniku, ki je hotel dobiti državljanstvo samo, zato, ker so bili železničarji pri nas bolje plačani nego v Avstriji.

Ta individij govori ostentativno samo nemško, bodisi doma, **bodisi v službi.** Kar dela med štirimi stenami doma, to nas ne briga, ne pustimo pa, da bi on okužil s svojim nemčurjenjem druge mani zavedne uslužbence. Na tem mestu vprašamo upravičeno, zakaj obstojajo v naši državi zakoni, če se jih nihče ne drži. Saj zahteva uradniški zakon, da občujejo v uradih le v srbo-hrvaščini ali slovenščini.

Na tem mestu hočemo še omeniti zvaničnika Frass Ferdinanda, kateri ne more do danes pozabiti na staro Avstrijo. Menimo, da bi mu morala iti direkcija na roko in ga premestiti kam dol v južne kraje naše domovine, da bi lažje pozabil.

Tretji te lepe družbe je progovni mojster Karel Jančič, uradnik. Ta človek se ne razlikuje od preje opisanih. Žali je javno našo državo in bo imel zato tudi sodnijske posledice. On je dobil odlok premestitve v Maribor, in sicer na Koroški kolodvor. Misli direkcija na ta način čistiti razmere v kurilnici in delavnici na Koroškem kolodvoru? Misli Direkcija v Ljubljani na ta način ščititi interese naše severne meje?

To opozorilo naj za danes zadostuje.

Voščeni papir za vse razmnoževalne aparate.
THE REX CO., Ljubljana.

OLAJSANA PLAČILA ZA OBLEKE DAJE O. BERNATOVIC

O športni internacijonalnosti.

Že večkrat se je čitalo v naših listih in tudi mi smo v zadnjem času bili žalibog prisiljeni ožigosati prevneto in naravnost smešno internacionalnost nekaterih naših športnikov.

Toda očividno nič ne pomaga. Nimamo sicer principielno ničesar proti temu, da se tekmuje s športniki tuje narodnosti, vendar pa pri tem ne smejo pozabljati naši, da tekmujejo kot člani jugoslovenskih klubov in da pri tem zastopajo jugoslovensko Nacijo. Tako daleč sme segati internacionalnost in nič dalje.

V zadnjem času pa se čuje še več. Na tennis prostorih slovenskega oziroma jugoslovenskega kluba pod Cekinovim gradom se človeku večkrat dozdeva, kot da bi prisostvoval trenaži kakega izključno nemškega kluba v Berlinu, ali pa v Gradcu. Sicer nismo zagrizeni tako daleč, da bi hoteli onemogočati vstop tu živečim Nemcem v naše klube, vendar pa zahtevamo, da se dotičniki omeje pri občevanju v nemškem jeziku, da ne bode stvar tako izzivalna kot dosedaj. Najžalostneje pa je, da se celo naši slovenski člani izpozabljajo tako daleč, da občujejo dosledno, s člani Nemci, v nemškem jeziku, čeprav slednji dobro obvladajo naš jezik. To seveda kar najbolj izzivalno, menda hoteč s tem pokazati, da znajo nemško. Še več, čuje se, da so se celo seje v sekciji obdržavale v nemščini vsled nekaterih nemških članov, ki vsi dobro razumejo slovensko. Mogoče mislijo oni nezavedneži, da bodo pridobili na ta način na svoji športni slavi. V čemur se silno motijo. Če so mogoče že dosegli upoštevanja vredno stopnjo v športu, potem naj ravno pokažejo svojo narodnost, ne pa, da jo na tak način sramote. Poleg tega pa prav dobro vemo, da radi par jugoslovenskih članov na Dunaju ne govore pri sejah niti besedice v enem naših jezikov.

Upamo, da za danes to zadostuje. Če ne, potem pa naj prizadeti ustanove mogoče ekspozituro kluba »Germania Wien« in Laibach. Povedano pa jim bodi, da bomo v takem slučaju, in če se razmere ne izpremene, primerno nastopili in navedli tudi imena.

ZA NAKUP
OBLEKE
Vam nudi najcenejši vir
JOS. ROJINA
LJUBLJANA.

LISTEK.

Izlet na Kosovo.

Ob sedmih zjutraj smo se odpeljali iz Skoplja. Jutro je bilo jasno in obetal se je lep dan. Iz Skoplja vodi železnica preko Kačanika in Kosovega polja do Kosovske Mitrovice. Ko smo zapustili za seboj mesto in so se samo še od daleč kazali visoki minareti džamij in ponosni zidovi Dušanovega gradu — smo zavili preko ozkega polja, na katerem so orali seljaki s svojimi črnimi biboli. Videli smo, da orjejo nekateri še s starimi lesenimi orali, drugi pa že z železnimi. Polje je izgledalo nekako divje, novorazorane njive so se svetile v svoji temni skoraj črnorujavi barvi. Vlak vozi naprej ob malem potoku Lepencu, ki teče izpod Kačanika navzdol proti Skoplju — v Vardar. Dolina se počasi zožuje — bližamo se glasovitemu klancu Kačaniku, ki je bil svoj čas najnevarnejši kraj za potnike. Visoko ob bregovih se vije cesta, ki je že v davnih časih vezala te kraje s Skopljem in Južno Srbijo. Nad cesto se vidijo v gorskih zakotjih skrite arnavtske vasi. Zdijo se kakor orlovska gnezda prilepljena na skalna pobočja. Vidijo se samo rujave temne strehe — belih hiš s prijaznimi smehljajočimi se okenci tu ni. Gore so poraščene z divjim grmičevjem. Po puhanju vlaka spoznamo, da se dviga proga navzgor, vsa narava je divje romantična — ob progi so povsod posebne vrste stražnice, vkopane v zemljo, močno obzidane in pokrite z železnimi oboki. Lepenac šumi ob progi. Preidemo nekaj tunelov, ki so skrbno zastraženi. Kačanik, Kačanik. Kolikokrat smo čitali o njem. A najboli ga poznamo iz dvoboja med kraljevičem Markom in Muso Kesedžijo. Kdo ne pozna teh dveh junakov, ki tako jasno predstavljata vsak svoj rod. Čudovito je tu izrazil narodni pesnik narodno dušo, srbsko in arnavtsko in razmerje med obema narodoma, ki sta se stoletja borila med seboj na teh tleh, je v tej pesmi izraženo na preprost način bolj jasno, nego v vseh učenih razpravah. Dasi sta živela oba naroda pomešana med seboj, vendar je bil Kačanik nekaka meja, saj je prehod med Kosovim poljem in skopsko kotlino. Mislil sem prej, da je narodni pesnik nalašč izbral ravno Kačanik kot mesto dvoboja med obema junakoma, kajti čudovito lepo nam pripoveduje, kako kraljevič Marko povsod išče Muso: »svud se skita i za Musu pita« — in neke nedelje ga je srečal vrh Kačanika, kjer je sedel Musa s prekrižanimi nogami na konju in metal topuz pod oblake in ga lovil v »bele roke«. In sta se pozdravila junaško in se spustila v dvoboj. Trda je predla kraljeviču, skoraj bi ga bil premagal Musa, da se ni oglasila vila. In ko je bil Musa ubit, je videl Marko, da je imel trojna rebra in tri srca in na tretjem srcu je spala ljuta kača...

Prejšnji večer me je opozoril vojvoda Grahovac v Skoplju, da je pesem zložena na zgodovinskem dogodku in da ima Musa vrh Kačanika kapelico. Res, ko smo dospeli na vrh, se je pokazala na desni strani ob cesti štirioglata kapelica. Tu mečejo Arnavti denar v spomin Musi: eni pravijo, da zato, ker je bil Musa razbojnik in se mu je moral vsak odkupiti, drugi pa pravijo, da je to kakor pri nas: ako ni kaj v redu v hiši, pri živini itd. — se da »ubogajme« in takoj pomaga. Tako iščejo Arnavti pomoči na Musovem grobu.

Vlak je hitro švignil mimo in na levi strani so se pokazali ostanki starega gradu — še se vidijo sledovi zidane Mube: to je bila last junaka Muse... Tako pravijo... Tradicije so tu v narodu zelo močne; kar pripovedujejo, navadno odgovarja zgodovini, zgodovina živi tu v narodu. Spomini se predajajo od rodu do rodu: v mnogih hišah vedo dogodke za več stoletij nazaj. Znano je, da ima Arnavt poleg slabih eno čudovito lastnost, ki ga dviga nad kulturni svet: on ne zna lagati. Zato so tudi tradicije o Kosovem ohranjene med narodom iz davnih stoletij.

Vlak se ustavi. Na Kačaniku smo. Arnavtski otroci obdajajo vlak in ponujajo mleko in sadje. Jajca kuhana, so po dinarju. Potniki kupujejo. Obrazi teh otrok kažejo pristno arnavtsko pleme. Na postaji je precej ljudi, vsi v svoji značilni noši z belo čepico na glavi. Kačanik sam je majhen trg z džamijo in minaretom. Dolgo je vladal tu vrh klanca, zdaj ga je presekala kultura.

Vlak voz naprej — dolina se zopet širi — vlak se spušča navzdol — bližamo se Kosovemu polju. Svečana čustva polnijo naša srca. Tam na jugu se kaže še deloma s snegom pokrita Šar-planina — vozimo se že kake pol ure — naenkrat se pred nami razprostre dolga, široka ravan, od vseh strani obrobljena od nizkih gorskih grebenov. To je Kosovo polje... Mislil sem preje, da je manjše — zdaj sem videl, da je obširno, saj je 80 km dolgo in 50 km široko. Mislite si Dolenjsko — brez onih gričev — kot lahno valovito ravnino — to je Kosovo polje. Na jugu je skoraj popolnoma ravno — spominjalo je skoraj na ljubljansko barje — na severu je malo vzbočeno... Vsa obširna ravan se ti zdi prazna, le tu in tam se vidijo črede ovac. Ob progi so rastle narcise. Trenutno nas je obšlo toliko misli in spominov, da komaj moremo gledati vse posameznosti cele pokrajine. Veličastno, veličastno je vse, kar nas obdaja. Nekaj čudovitega, nepojmljivega. Res se vidijo tam nekje nove male hišice z opeko krite — to so nove kolonije, med njimi je tudi nekaj naših naseljencev — a to ni Kosovo — mi iščemo ono naše

Razvitje praporov na Sušaku in Crikvenici.

Po dolgem oklevanju je končno razvila svoj prapor tudi Orjuna Sušak, ki je praznovala na Vidov dan razvitje svojega prapora. Na slavnost je prihitela velika množica Jugoslovenov s hrvatskega Primorja, kakor tudi številne orjunaške deputacije iz vseh krajev naše prelepe države. Kot najjačja pa se je izkazala deputacija sisačke Orjune, ki neumorno in z velikim uspehom podira barijere in zapreke defetizma in separatizma, s katerim je prepregel njeno področje veliki demagog Radić.

Razvitje praporov je izvršil neumorni predsednik Direktorijuma br. dr. Ljuba Leontić, ki je v svojem govoru razlagal navzočim masam naroda naloge in cilje Orjune, bičal srednjelinijaštvo in zamegljenost narodnih voditeljev, ki so se na Vidov dan razbegnili na vse strani, boječ se plačila, ki ga bodo prejeli prej ali slej za svoje razdiralno delo.

Po govoru br. dr. Ljube Leontića je pristopil k novo razvitemu praporu predsednik zagrebškega oblastnega odbora br. inž. Čavljina ki je kumoval praporu in ga v znak Edinstva poškropil z vodo iz Vardarja in posul s prstjo iz jadne Istre.

Za njima je stopilo na tribuno še več govornikov, ki so v istem smislu in enakim zanosom poveličevali edinstvo jugoslovenskega naroda in se spominjali s toplimi besedami neodrešenih bratov onkraj Rečine in pod Učko. Oduševljeno in burno odobravanje naroda je bilo ob možatih in odkritih besedah Orjunašev toliko, da se je čulo daleč preko Baroša in Reke, ki je molče in mračno zrla orjunaško razvitje, dobro se zavedajoča, da bo novo razviti prapor Orjune Sušak prvi, ki bo ponesel bratom pod Učko in v jadno Istro glas in znamenje Osvobojenja.

Nič manj oduševljeno in manifestativno ni bilo tudi razvitje praporа v Crikvenici, kjer je danes navzlic silnim borbam, ki jih je morala biti Orjuna pod veščim vodstvom br. Martina Cara z radićevci, upoštevana in najbolj spoštovana organizacija. Zanimivo je, da je opravil cerkveni obred blagoslovitve mestni dekan in kanonik in to celo z največjim veseljem. Praporu pa je kumoval v imenu Sokola mestni starosta.

Razvitij se je udeležilo tudi Sokolstvo v kroju in to s svojo fanfaro, ki je potrdilo, da so odnošaji med obema organizacijama navzlic raznim poizkusom zanesti med nju disharmonijo, naravnost prisrčni.

Orjuni Sušak pa želimo, da bi si po razvitju svojega prapora pridobila čimvečji ugled med narodom in da bi postala strah in trepet imperialističnim prepotentnežem onkraj Rečine.

Naš pokret.

Mariborska oblast.

Javen shod v Rušah. V ponedeljek 29. junija ob 11. uri se je vršil v gostilni Novak v Rušah javen shod Orjune, na katerem sta govorila v imenu O. O. brata dr. Cazafura in Radivoj Rehar. Socialisti in komunisti, ki so med delavstvom ruških tovaren še dobro zastopani, so se z vso vnemo pripravljali, da shod onemogočijo. Na naše plakate so nalepili razne klevetniške izpade, med katerimi je bila najoriginalnejša risba, predstavljajoča Orjunaše, kako prešajo delavca. Avtor risbe, katero so imeli naši govorniki na mizi in o njej tudi govorili, se je tudi nahajal na shodu. Že ob otvoritvi shoda so hoteli zaslepljeni demagogi onemogočiti potek s svojimi zahtevami po njihovem predsedniku, kar se jim pa vsled energičnega nastopa brata Cazafure kot prvega govornika seveda ni posrečilo. Navzoči so precej mirno poslušali oba govornika, le tuintam je padel kak medklic čisto demagoške sorte. Govornika sta vsak medklic sproti pobila. Po končanem govoru brata Reharja so dobili besedo socialisti in komunisti. Nastopili so trije protigovorniki, ki so le premlevali stare klevete in govorili popolnoma demagoško nestvarno. Eden med njimi, komunist, ki so ga na ta shod nalašč povabili iz Maribora, je pa bil vseeno toliko pošten, da je priznal idealizem in poštenje našim govornikom, s čemer je sam pobil svoje demagoške in zaslepljene tovariše. Po govorih komunistov in socialistov sta govorila še br. Rehar in brat dr. Cazafura, na kar se je shod mirno zaključil. To je bil prvi javni shod v Rušah, katerega niso obiskali komunisti in socialisti, ki tu, kar je čudno, v takih slučajih nastopajo skupno, in je že to velik uspeh. Demagoških voditeljev seveda nismo pridobili, ker tega namena nismo imeli, vrgli pa smo svoje ideje v tiste vrste, ki so nam bile doslej najbolj nasprotne. Pokazali smo korajžo poseči tudi v sam center nasprotnikov, govoriti komunistom in marksistom o idejah Orjune, njenih temeljih in namenih. Naša ofenziva sega že v same centre nam nasprotnih armad — in kdor je v ofenzivi je vedno močnejši. Tudi naša fronta v Rušah bo zmagala, ker mora idealizem zmagati nad demagoškim materializmom. Delavstvo uvideva vedno bolj, da ga lahko samo Orjuna v skupni fronti s kmeti, obrtniki in inteligenco privede lahko do otvoritve socialnega napredka v nacionalno in ekonomsko močni in edinstveni Jugoslaviji. Mi gremo naprej jadrnim korakom, ne zaustavi nas noben zapoznel kričač, naj bo te ali one barve.

Sestanek Orjunašev iz Mežiške doline v Dravogradu. V Dravogradu se je vršil v ponedeljek 29. junija popoldne sestanek M. O. Dravograd in poverjeništev Guštanj, Prevalje, Holmec in Libeliče, katerega se je kot zastopnik O. O. udeležil oblastni čelnik brat dr. Irgolič. Na sestanku so se razpravljale tekoče zadeve, posebno pa vprašanje propagandnega dela ter se je sklenilo, da se uvede živahnejše delovanje v svrho razširjenja pokreta na Mežiškem. Sestanek je uspel prav dobro.

Ustanovni občni zbor Orjune Zabukovica-Grliže. V ponedeljek 29. junija se je vršil v Zabukovici pri Celju ustanovni občni zbor naše tamkajšnje nove organizacije, ki je kot Orjuna v premogokopnem revirju vrlo važna. Občni zbor je potekel lepo in smo prepričani, da bo nova Orjuna uspešno vršila svojo ne lahko, toda vrlo važno misijo.

Veselica Orjune Tezno. V soboto 27. junija zvečer je priredila naša vrla delavska Orjuna na Teznu pri Mariboru svojo prvo ljudsko zabavo, ki je prav dobro uspela. Zabavo sta posetila tudi člana O. O. brata dr. Cazafura in dr. Irgolič. Poslednji je na zabavi tudi govoril o potrebi dela in požrtvovalnosti.

Nova Orjuna v Medimurju. Naše Medimurje je zopet napredovalo za novo organizacijo. Dne 14. junija se je vršil v Draškovcu ustanovni zbor, na katerem je bil izvoljen odbor. V odboru so skoro izključno sami seljaki. Na občnem zboru je govoril v imenu O. O. br. Ante Wächtersbach iz Čakovca.

Pripravljalni odbor v Strahoninc. V Strahonincu v Medimurju se je osnoval te dni pripravljalni odbor, ki pripravi v kratkem vse potrebno za osnovanje nove Orjune.

Razpustitev odbora v Pribislavcih. O. O. je razpustil dosedanji odbor Orjune Pribislavci in imenoval za komisarja brata Gjuro Mihalkovića, seljaka.

Delavski sestanek v Račah. V četrtek 18. pr. m. ob 18. uri se je vršil v gostilni g. Lašiča pri kolodvoru v Račah sestanek tamkajšnjega delavstva, na katerem sta poročala oblastni podpredsednik br. dr. Cazafura in oblastni politični tajnik br. Radivoj Rehar. Sestanek je uspeh dobro. V soboto 20. pr. m. se je vršil tam drugi delavski sestanek, na katerem so se razpravljale stanovske zadeve.

Nova organizacija na Pobrežju. Na Pobrežju, mariborskem predmestju, se pripravlja ustanovitev nove organizacije. Prvi sestanek se bo vršil prihodnje dni.

Ustanovni občni zbor Orjune Rečica ob Paki se bo vršil v kratkem, najbrže prve dni tega meseca. To bo zopet nova naša postojanka v savinjskem okrožju.

Izključitev. M. O. Orjune Maribor je izključil dosedanjega člana Alojzija Komela radi nedisciplине in obnašanja, ki škoduje ugledu organizacije.

Ljubljanska oblast.

Škofja Loka. V nedeljo 5. julija se vrši v Škofji Loki **župni** zlet G. S. Ž. Vse članstvo pozivamo, da se tej manifestaciji Sokolstva čim številnejše pridruži in se vsem gostom stavi kolikor moč na uslugo, da poneso od nas najboljše utise. — Zdravo!

Škofja Loka. Vsem, ki so s svojo sodelavnostjo pripomogli, da se je razvitje našega in Železnikarskega prapora izvršilo za vso Orjuno tako dostojno in častno, izrekamo svojo najglobokejšo zahvalo. Posebno pa se čutimo dolžni izreči zahvalo škofjeloškim narodnim damam, ki so nam brez oklevanja prihitele v pomoč, ter sokolskemu društvu, ki nam je bratsko pomagalo in sodelovalo pri celokupni proslavi. Še enkrat vsem iskrena hvala!

Orjuna Škofja Loka.

Nujno opozarjam vse br. člane, da imam zaradi težke utrujenosti živcev in neodložljivega davno zapadlega poklicnega dela že delj časa d o p u s t, katerega mi je O. O., videč tehtnost mojih razlogov, enodušno dovolil. Zato prosim vsakogar brezpogojno, naj me v zadevah organizacije ne išče na mojem stanovanju, razen ako bi šlo za slučaj najhujše sile.

Vladimir Levstik,
politični tajnik O. O.

Kupujmo in podpirajmo izvrstno
Kolinsko cikorijo
domači izdelek.

Kronika.

ZAKAJ IMAMO TOLIKO INOZEMCEV V OBRATIH?

To vprašanje si stavimo mi mariborski nacionalisti dan za dnevom. Prišli smo do prepričanja, da ni res, da so vsi ti inozemci nenadomestljivi, temveč dobro vemo, da bi te službe lahko vršili naši delavci in tehniki. Vemo ravno tako, da so odredbe tozadevnega ministrstva jako stroge, in ako bi se podrejeni uradi teh navodil držali, bi ne imeli več toliko inozemcev v naših obratih. V tem slučaju pridemo do dveh zaključkov:

ali je šef urada tako nesposoben, da ga lahko za nos vleče vsak ravnatelj tovarne;

ali pa ima šef urada prijateljske zveze s temi ravnatelji tovarn.

V nekem dnevniku, ki izhaja v Ljubljani, smo čitali taka namigavanja, ki bi potrdila boli drugo točko — prijateljstvo v zveji s premogom, transakcijami in avtomobilom.

Ker tega gospoda šefa po imenu Deak vsi dobro poznamo, vemo, da ni nesposoben, temveč mogoče preveč sposoben...

Zahtevamo, da se napravi red in to v interesu domovine. To mesto mora imeti človek z veliko energijo in z neoporečnimi lastnostmi.

Samo to za danes, prihodnjič več.

Iz Koroške. Opetovano smo že poročali v »Orjuni«, ki postaja na Koroškem vsled svojega odločnega stališča vedno bolj číslana in priljubljena, o različnih načinih trpinčenja onih zavednih Jugoslovenov-Koroščev, ki so oddali svoje glasove ob plebiscitu za Jugoslavijo. Med temi mučitelji našega življa so pa pač gotovo še najhujši pritepeni Kočevarji, ki kar ne morejo videti turodnih Slovencev. Možje pa se najbrže ne zavedajo, da si s tem pleto vrv za pod vrat, ker osveta, ki bo izvršena ob svojem času, ne bo zamudila poplačati niti enega teh zločinov, ki se danes vrše nad našim narodom.

Nesramnost naših velikih zaveznikov v deželi oranž in citron je res brezmejna. Potrdil pa je ta zakon tudi govor g. italijanskega poslanca Dudana ob priliki sprejetja »italijansko - jugoslovenskega sporazuma«, ki ga je imel kot kritiko tega sporazuma 18. t. m. v parlamentu. Možak se je v svoji naduti

Dopisi.

Ptuj. Ptujska Orjuna je naslovila nedavno na mariborskega velikega župana vlogo, v kateri se opozarja, da prepove nošnjo »Rosegger jankerlov«, s katerimi izzivajo tukajšnji nemčurji kakor oni, ki prihajajo preko poletja v Jugoslavijo na počitnice. Ne čudimo se, da nam veliki župan ni odgovoril, čudimo pa se, da še ni izdal prepovedi nošnje »Rosegger jankerlov«, ker bi se sicer slednji ne pojavili na tukajšnjih ulicah. Tako se upa neki Zechner, ki služi vojake v ljubljanski vojaški lekarni, izzivati **na svojem dopustu s tem švabskim suknjičem. Je to tisti Zechner, ki** je pred dvemi leti trčil s čašo piva in klical: »Na zdravje — aber Deutschland...« Pred kratkim smo čitali, kako nas spominja visoka politična osebnost iz Berlina na pretečo nemško nevarnost in kako moramo biti pozorni na najmanjše kretnje Nemcev, in ker smo prepričani, da dokumentirajo Švabi z nošnjo »Rosegger - jankerlov« ostentativno in demonstrativno svojo nemško-nacionalno in protijugoslovensko prepričanje, bomo nastopili sami proti temu, ako veliki župan ničesar ne ukrene.

Ptuj. Naša Orjuna se je obrnila na velikega župana z opozorilom na nečuvene razmere pri nakupovanju živine od strani mesarjev in pri prodaji mesa. V vseh bivših spodnještajerskih trgih so mesarji po največ nemčurji in ti odirajo našega kmeta na najgrši način. Za krave plačujejo 2.75 Din do 3.75 Din, meso je pa po 15 Din, za vole 7.75 Din meso je pa po 20 Din, za teleta 8.75 Din, meso je pa po 17.50 do 20 Din. Kmet dobi malenkost za svojo živino, konzument pa mora silno plačevati. Ogromen dobiček pa se izteka v žepe mesarjev.

Škofja Loka je letos lepo proslavila spomin Vidovega dne. Sveščanega cerkvenega opravila se je poleg drugih državnih uradov udeležila tudi deputacija Orjune. Pri šolski spominski slovesnosti je sodeloval sokolski salonski orkester in tako nagovoru in deklamacijam dal posebno lep izraz. Vse mesto je bilo v zastavah in na večer slavnostno razsvetljeno z izjemo — župnišča. Pevski zbor je absolviral par krasnih pesmi na glavnem trgu ob času iluminacije. Tudi več kresov smo videli. Največ občinstva je zbral oni na Kamnitniku, ki ga je kurila Orjuna. Ves čas je vladalo prijateljsko svečano razpoloženje. Želimo si le še več takih narodnih proslav, da se ljudstvo vendar enkrat zave lastne samostojnosti.

Parna pekarna
Jean Schrey nasl.
JAKOB KAVČIČ
LJUBLJANA
naznanja, da ima dnevno večkrat sveže in priznano najboljše pecivo.
Telefon štev. 158.

Kosovo, ki smo ga nosili v srcih. Je dvojno Kosovo — eno je resnično in eno je v pesmi. Čudovito se druži oboje pred nami. Uroševac. Postaja. Precej velik kraj. Po večini arnavtski. Ciganski in arnavtski otroci poklekajo po tleh, poljubljajo zemljo in prosijo za dar. Dinarji lete po tleh. Na kolodvoru je velika mešanica ljudi: uradniki, straža, vojaštvo, oficirji, tujci in domačini — vse različne noše od lepe, črne, mestne, do najboli stare narodne, pisane, bele, raztrgane in zakrpane na čudovit način. To je Kosovo...

Vlak vozi naprej. Lipljan. Stara rimska Ulpiana. Od tu vodi cesta v Gračanico, ki se vidi dobro uro daleč na severu za griči. Še ena postaja. Obilič. Tu smo izstopili. Ako bi hoteli še dalje, prišli bi v Vučitrn in na zadnjo postajo Kosovsko Mitrovico. Tam za Mitrovico se kaže ponosen vrh Zvečana, ki o njem govori majka Jugovićev...

Vstopili smo v karmione in se odpeljali po cesti proti Prištini, ki je dobro uro od postaje. Peljemo se na bojišče — na tisto slavno bojišče... Zemlja nalahno valovi — vse okrog je ravan zelena le malo obdelana, črna prst se kaže pod napol zarastlimi brazdami. Cesta je široka, vegasta, nenasuta. Prah se dviga za nami. To je Kosovo polje. Zavijemo na stran in cesta vodi počasi navzgor. Tam na okroglem griču je zidan mavzolej. Grobišče. Hočemo si ga ogledati. Vojak, ki šofira, pravi, da to še ni glavni spomenik. Vozimo naprej preko nalahno napetega grebena. Tu je bilo... Tu je Kosovo polje. Tu je bojišče. Vseokrog je tiho: pomladansko solnce plaho sije od nekod daleč, mlada zemlja spi nerazorana, neobdelana, Kosovski bodžuri rastejo po polju, škrjanci pojo po ozračju. Na vzvišenem mestu je glavno grobišče. Tu je zdaj zasajenih nekaj rož — izgleda kakor majhen park. Tu bi stal Vidovdanski hram. Tam doli v dolini je »tulbe« — t. j. grobnica carja Murata. Lepa mala džamija — v nji je krsta, pokrita s črnim žametom z zlatimi napisi. Zgodovina! Zunaj pred zidano ograjo je križ. Morda je tam padel Miloš Obilić. Utrgali smo par preprostih cvetov. To je Kosovo polje... Vse se ti zdi, da je še kakor pred 500 leti... Daleč je svet, daleč kultura... A tu, ta ravan je os jugoslovenske zgodovine, in iz nie je vzklila poezija bolesti in trpljenja, ki ji svet ne pozna enake.

Zamišljeni smo stali na teh tleh, napojenih z junaško krvjo. Pravijo, da tu cveto krvavi maki. Rdeči, kakor jih ni drugod. Samo na Kosovem. Vse okoli dela utis velike Askeze. Ona je bila, ki je ustvarjala ono poezijo, v kateri bo večno živelo Kosovo. Kajti novi časi bodo v bližnji bodočnosti spremenili to ravan s kulturo. Zdaj je še, kot je bilo, in človek bi želel, da bi ostalo še dolgo tako.

Ko smo zopet vstopili v kamprione in se odpeljali proti Prištini, smo se ozirali s položnih klancev nazaj na oni greben in se nam je zdelo, da smo komaj v sanjah preživeli tiste trenutke življenja. Videli smo Kosovo. Koliko jih je bilo, ki ga niso videli — in so verovali vanj. Saj morebiti ni kraja na svetu, ki bi tako živel v duši naroda. In to je ono pravo, veliko in krvavo Kosovo polje.

Dr. I. L.

imperialistični zemljelačnosti silno vsajal, ker je Italija morala navzlic vsem svojim poizkusom priznati veljavnost Sforzinega pisma in s težkim srcem izročiti Baroš in Delto Jugoslaviji. Razsrjen nad Sforzo radi tega pisma je zahteval g. Dudan, da mora ta vsled tega tajnega pisma na zatožno klop radi veleizdaje. Dalje mu tudi ni bilo po volji, da je Italija morala odstopiti Jugoslaviji zavod sv. Jeronima v Rimu, ki bi ga menda fašistovski črnosrajčniki tudi radi tako pridržali v svoji lasti, kakor pesnik d' Annunzio tuje vile. Ves govor je bil eno samo užaljeno pritoževanje, ker ni Italija dobila Slovenije do Trbovelj in cele Dalmacije, »ki so nasilno odtrgani še neodrešeni deli Italije«. H govoru pripominjamo samo to, kaj bi napravili Italijani z našimi Trumbići in kaj bo napravila z onimi svojimi diplomati, ki bodo morali podpisati dogovore, v katerih bo tekla državna meja kje za Brdi in Matajurjem...

Avtonomijo pod Italijo so mislili doseči naši bodri avtonomisti in s tem uveljaviti načelo »absolutnega slovenstva«. Kako bi pa ta avtonomija izgledala se najlepše vidi iz naslednjega slučaja. Na Vidov dan se bi imelo vršiti blagoslovljenje naših zvonov v Barkovljah. Cerkvene obrede bi imel opraviti sam škof dr. Fogar.

Na dan blagoslovljenja se je zbrala okoli 6. ure zvečer ogromna množica domačinov in meščanov. Posebno pa so vzbujale splošno pozornost domačinke v slikovitih starih narodnih nošah. Ob napovedani šesti uri je krenila ta pestra množica nasproti svojemu cerkvenemu pastirju. Ko pa je dospela do pokopališča, kjer je bil napovedan sprejem, se je iznenada razširila vest, ki je vse močno osupnila, **da namreč škofa ne bo.** To pa vsled tega, ker so mu fašisti zagrozili, da bodo razgnali narod pri posvečevanju zvonov, ako ne izpilijo nedolžnega slovenskega napisa **na** zvonu: **»Kraljica presvetega rožnega venca prosi za nas.«** Ta nedolžni napis, ki je poleg glavnega latinskega: »Me fregit furor belli, revixi ab aere populi Barculae«, je črnosrajčnike tako vznemiril, da so zagrozili z napadom na čisto cerkveno slavnost. Radovedni smo, kako si potem predstavljajo pod takimi okolnostmi naši slovenoborci »slovensko šolo« in »slovensko cerkev«, ki so jo kanili doseči pod zmagovitim savojskim žezlom.

Malarija. Grda in slaba razvada naših primorskih kopališč je, da drugo proti drugemu delajo reklamo z malarijo. Ako pride potnik na Sušak, ga vabijo agenti v svoj kraj z besedami: »Ne hodite tja, tam je malarija, pri nas je ni!« S tem se kopališča med seboj diskreditirajo. V resnici v naših primorskih kopališčih ni nikjer nevarnosti in lansko leto menda ni bilo niti enega slučaja malarije. Našo neumnost pa so izrabili Italijani. »Nar. Listy« poročajo, da se na progi Zagreb-Sušak vozijo italijanski agenti, ki strašijo češke goste z malarijo v naših kopališčih in jih vabijo v Italijo. Vemo, da je tudi mnogo Slovencev in še več Slovenk, ki nosijo denar v italijanska kopališča, namesto da bi šli v naš Dubrovnik. Zato opozarjamo na ta slučaj in bo treba z vso silo nastopiti proti tej ital. malariji.

Velesejem v Lipskem. Lipski velesejem je najrazsežnejše in najmodernejše tržišče blaga ter ga ves kulturni svet ne more prekriliti. Tu pokaže vsako leto dvakrat 14.000 razstavljalcev svoje najnovejše vzorce vsakovrstnega blaga, in sicer na prostoru, ki meri 330.000 m². Na blagu vidimo jasno utisnjen pečat prisvojitve glede cen, vrste in okusa, ki z neodoljivo silo privlačuje trgovce vsega sveta, o čemer priča število obiskovalcev zadnjega velesejma, ki je preseglo vsoto 75.000.

Dve svojstvi odlikujeta lipski sejem od drugih velesejmov, ki so posledica vojnih inflacijskih časov, to sta mednarodnost in vsestranost. Internacionalni karakter kaže velesejem v Lipskem potom svojih razstavljalcev in kupovalcev. Zadnja leta je bilo izmed prvih povprečno 700 tujerodcev, v pomladi 1925. pa je bilo od vseh obiskovalcev 17.200 inozemcev.

Velesejem v Lipskem je tudi edini univerzalni velesejem sveta, zakaj v teku let so se mu priključile splošno vse industrijske panoge, ki so zmožne izdelovati blago po enem vzorcu. Poleg tega je postal lipski velesejem tržišče za polfabrikate in surovine.

Lipski velesejem se prične spomladi redno v nedeljo pred prvim ponedeljkom v marcu, jeseni pa zadnjo nedeljo v avgustu. Iz tega sledi:

Jesenski velesejem 1925. od 30. avgusta do 5. septembra (tehnični do 9. septembra); pomladni velesejem 1926. od 28. feburarja do 6. marca (tehnični do 10. marca); jesenski velesejem 1926. od 24. avgusta do 4. septembra (tehnični do 8 septembra).

Pojasnila daje urad za vzorčne velesejme v Leipzigu, Markt 4 oziroma njega častno zastopstvo Stegu in drugi, Ljubljana, Dunajska c. 1.

IVAN ZAKOTNIK
mestni tesarski mojster
Ljubljana, Dunajska cesta 46. Tel. 379.
Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe, ostrešja za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla, stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje i. t. d.
Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.
Parna žaga. Tovarna furnirja.

RADIO aparati. 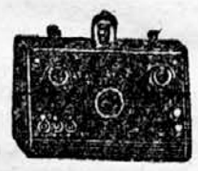 RADIO materijal.
Ta aparat stane 750 Din.
Sprejem vseh evropskih postaj zasiguran.
Elektromaterijal, motorji, svetiljke.
PO CENI! ELEKTRO-COMPAGNY PO CENI!
d. z o. z.
Ljubljana, Sv. Petra cesta 25.

Poravnajte naročnino!

Priporoča se
cvetličarna ‚Nizza'
Ljubljana, Prešernova ulica 30
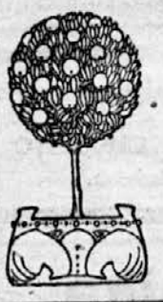
Dnevno sveže cvetje na drobno in debelo.
Sprejema naročila za šopke, vence, aranžmaje in dekoracije dvoran.
Fani Hvala.

Išče se
za železokonštrukcijsko delavnico
razumen tehnik
z večletno prakso v železni stavbi.
Ponudbe na
Splošno stavbeno družbo, Tezno-Maribor

SLOGRAD
Slovenska gradbena in industrijska d. d.
Tel. inter. 180. Tel. inter. 180.
Tehnična pisarna LJUBLJANA, Spodnja Šiška,
Frankopanska ulica 151.
Izvršuje: stanovanjske hiše, trgovska poslopja, moderne industrijske zgradbe, betonske in železobetonske konstrukcije, vse vrste vodnih naprav na podlagi 25 letnih izkušenj. Specialiteta: železobetonske cevi za vodne naprave in vodovod.
Zastopa: Patent Dr. inž. Emperger-a za izvrševanje konstrukcij iz armiranega betona z litoželeznimi vložkami za visoke tlačne napetosti (kakor pri skladiščih, „silo"-mostovih in podobno). Izdeluje: vse vrste tehničnih projektov in statičnih proračunov. Parna žaga.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani
je najmodernejše urejena ter izvršuje vsa tiskarniška dela od najpriprostejšega do najmodernejšega.
Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. — Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. — Brošure in knjige, v malih in tudi največjih nakladah. — Časopise, revije in mladinske liste.
Okusna oprema ilustriranih katalogov, cenikov in reklamnih listov.
Lastna tvornica šolskih zvezkov.
Šolski zvezki za osnovne šole in srednje šole.
RISANKE, DNEVNIKI IN BELEŽNICE.

Razumen, samostojen, starejši
PREDRISAR
za železokonštrukcijsko delavnico
se išče.
Ponudbe na: Splošno stavbeno družbo, Tezno-Maribor.

6 Staroznana, sloveča, prvovrstna **restavracija „pri Šestici"** 6
po domače „pri Zeksarju"
v Ljubljani, na Dunajski cesti
vljudno naznanja, da ima
otvorjen svoj lepi senčnati vrt z dvema verandama.
Priznano izborna cenena kuhinja. — Pristna domača in štajerska vina. Vedno sveže pivo.
Prijazno se priporoča
R. ZALAZNIK.

NOVOSTI! NOVOSTI!
REMINGTON Mod. 12
brezslišni pisalni stroj izključno zastopstvo
Franc Bar
pisalni stroji.
LJUBLJANA, Cankerjevo nabrežje štev. 5.
Telefon štev. 407.

Restavracija Ljubljanski dvor
najmodernejše urejena in oskrbovana. Izborna kuhinja. Najboljša domača in inozemska vina.
Pristni teran.
Vsak dan morske ribe.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani
prodaja
PREMOG
iz slovenskih premogovnikov
vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo vporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo
inozemski premog in koks
vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča posebno prvovrstni češkoslovaški in angleški koks za livarne in domačo vporabo, kovaški premog, črni premog in brikete.
NASLOV:
PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG D. D.
v Ljubljani, Miklošičeva cesta 15/I.

Inserirajte v „ORJUNI"!

Zdravilišče Rogaška Slatina.
Najlepše in najbolj moderno urejeno zdravilišče kraljev. SHS.
Svetovnoznani zdravilni vrelci:
„TEMPEL", „STYRIA", „DONAT".
Zdravljenje vseh želodčnih in črevesnih bolezni, bolezni srca, ledvic in jeter.
Sezona: MAj — SEPTEMBER.
Cene zmerne. — V pred- in po sezoni znaten popust. — Koncertira vojaška godba. — Radio. — Največja udobnost.
Prometne zveze ugodne. Zahtevajte prospekte!
Ravnateljstvo zdravilišča Rogaška Slatina.

ING. DUKIĆ IN DRUG
GRADBENO PODJETJE
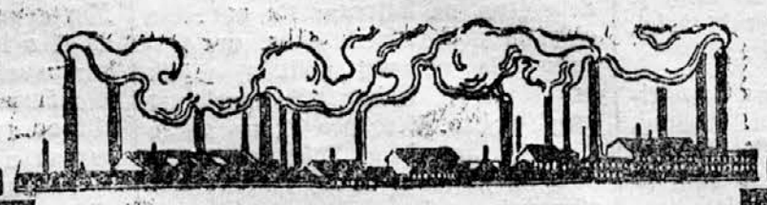
LJUBLJANA
BOHORIČEVA ULICA 24

Lastnik inž. Marko Kranjec. Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Odgovorni urednik M. Jankole.